

פרשיית השבוע

הגזין להגות והסברה יהודית

משפטים

תשפ"ג

גיליון מס'

626

על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

3.

"כה תאמר לבית יעקב, ותגיד לבני ישראל".

כולנו הלא מכירים גם מכירים את דברי המכילתא והמדרש על הפסוק (שמות י"ט, ג'): 'כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל'. המדרשים עומדים על השוני הלשוני בין ה'תאמר' ל'תגיד': בית יעקב - הם הנשים, ולהם יאמר באמירה שהיא רכה. ואילו לבני ישראל אלו האנשים - יישמעו דברים הקשים כגידים.

הוי-אומר: יש להתאים את אופי הדיבור לאופי השומע: לנשים, כאופיין וטבען, בלשון רכה ועדינה יותר. ואילו לגברים, כאופיים וטבעם, יש לדבר בשפה קשה ונוקבת יותר.

גם אדם שלא ניחן בהרבה תבונה מביין כי גם אם אתה - ממרומי השגתך בסוגיות הש"ס - תרצה ללמד את בן ה-7 שלומד את ביאורי החומש איזה רעיון נאה מ'חידושי רבי שמעון שקאפ' - זה לא יעבוד. ובאותה מידה אתה מביין, שאתה לא יכול לדבר עם הגער המתמודד על "איך גדלים מתמיד כמו הרב אלישיב". דע לפני מי אתה עומד.

זהו - אגב - כלל הכי בסיסי, להבדיל מיליוני הבדלות - בעולם השיווק, אם רצית "לשווק" מוצר - התאם את הפרסום לקהל-היעד הייעודי.

כך למשל, אם אתה משווק ברי-מים לשבת, אתה צריך להסביר לקהל המדובר כמה תה מהביל בליל-שבת יתאים ל'באטע' בליל שבת או ל'סיידר' בישיבה וכמובן לדרשה של מגיד-המישרים בליל שבת-קודש. וכמובן להדגיש את ההכשר למהדרין.

זהו "תשים לפניהם" - בשפה המותאמת להם.

אין אומרים בפני המת אלא דבריו של מת. יש לומר בדרך צחות שמת קאי על מי שנפל לבחינת 'מיתה' שהיא עצבות רח"ל, וא"א ליתן לו דברי תורה. שלא יעזרו לו במצבו, משום שאין לו כלי לקבלם, והרי זה כוורע לקוצים ח"ו.

אלא יש ליתן לו 'דברים של מת' - היינו דיבורים דמילי דעלמא, וסיפורים, ובתוכם מכניסים לו האור והחיוק וההתעוררות. היינו לדבר עם האנשים במילי דעלמא, ולהכניס בין הדיבורים - דיבורי חיוק ותכלית הנצחית (המשפיע הגה"צ רבי יצחק-מאיר מורגנשטרן שליט"א, ספר 'ים החכמה' גמרא ברכות ג, ב)

כאחרון התרנגולים. שום רופא - אפילו הוטרניר - לא הצליח למצוא מזור למחלת נפשו.

עד שהגיע חכם אחד. הפשיט אף הוא מבגדיו, והחל מהדס כמוהו בחצר הגדולה תוך שהוא מצרצר ב: 'קו-קו-ריקו' קולני ומגרר - כמו 'חברו' - פרורים ועצמות.

שאלו בן-המלך: "מי אתה? ומה אתה עושה פה?"

השיב לו: "ומה אתה עושה פה?"

אמר לו: "אני הינדיק (תרנגול הודו), אבל אתה.."

אמר לו: "אני גם כן הינדיק!"

וישבו שניהם יחד כך איזה זמן, עד שנעשו חברים.

ואז רמו החכם לבני-הבית להשליך להם כותנות.

ואמר החכם ה'הינדיק' לבן-המלך: "אתה חושב, שהינדיק אינו יכול לילך עם כתונת? יכולים להיות לבוש כתונת ואף על פי כן יהא הינדיק! כי במקום אחד ראיתי הינדיקעס לבושים בכתונת".

טוב, הלה נתרצה. ולבשו שניהם הכתונת.

ואחר איזה זמן רמו שוב, והשליכו להם בני-הבית גם מכנסיים. ואמר לו החכם שוב: "וכי הנך חושב שעם מכנסיים לא יכולים להיות הינדיק?!". עד שלבשו המכנסיים, וכן את שאר הבגדים.

ואחר-כך רמו והשליכו להם מאכלי אדם מהשולחן, ואמר לו: "אתה חושב שאם אוכלים מאכלים טובים אז כבר אינך הינדיק?!". "אפשר לאכול וגם להיות הינדיק". ויאכלו שניהם יחדיו. כך אט-אט לימד אותו אורחות איש עד שהלה הפך להיות כאחד האדם. ללמדך - לימד מוהר"ן מברסלב - שכדי לגאול איש ממעלליו, יש 'להיכנס לנעליו', ללמוד אותו ולהבין לרוחו, וכך לעלותו.

דע לפני מי אתה

עומד

ואז אמר לו החכם: "וכי הנך חושב שעם מכנסיים לא יכולים להיות תרנגול?!". עד שלבשו המכנסיים

1.

... ואֵלֶּה הַמְשֻׁפְּטִים אֲשֶׁר מְשִׁים לְפָנֵיהֶם (שמות כא, א)

"לפניהם" - מאי משמע? בדרכו של אבי מורי שליט"א שדולה פנינים מופלאים מדקדוקי המקרא אני עומד ותוהה: מהו הדגש ב"תשים לפניהם"; כלום לא די לצוות "להורות להם", כפי שמצינו הרבה במקראות!

ברגעית התבוננות בשעות טמירות של ליל שבת מלכתא, נועם הנשמות, גיליתי, בעזרת חונן הדעת, נפלאות. הרשו לי לשתף אתכם.

2.

קוראינו היקרים והאהובים - בוודאי מכירים את המעשה מהינדיק' האהוב עליי בהיותו כלל ראשון במסירת התורה, כמו גם בתקשורת בינאישית.

מדובר באדם שהחליט ביום בהיר שהוא, כן-כן הוא - תרנגול הודו. הפשיט מבגדיו והחל להשמיע קולות צרצר של 'קו-קו-ריקו' כשהוא מקפץ לו מתחת לשולחנות וגורר חתיכות לחם ועצמות

הפנקסו של החנך

דילחות הינוכיות אקטואליות

מה נאמר לילדים?

אחרי טרגדיות קשות – האם וכיצד
ישוחח על כך עם ילדנו הרכים? פרק
הדרכה חשוניים

מאת: ארגון 'לב שומע'

יש מצבים שמעמידים אותנו ללא מילים.
סיטואציות שמוותירות אותנו המומים, כאובים
וחסרי מענה.

אנו לא לבד במערכה. לצידינו ניצבים בנינו
ובנותינו, נשמות צעירות שאינן בעלי יכולת
התמודדות לבד. מקרים קשים, שגם הם נחשפים
אליהם. אלה יכולים להיות מקרים הקשורים עם
דמויות שהעריכו, אולי אפילו ראו בהם מודל
לחיקוי. אלה מקרים שקשה לתייג בתוויות
מוכרות של שחור ולבן. אירועים שהטוב והרע
משמש בהם בערבוביה וההרגשה הכללית היא
שכל מה שנחשוב יהיה לא נכון.

זה המקום שלנו כהורים. עלינו לדעת שהילדים
שלנו מבולבלים ומפוחדים. ויש לנו תפקיד.
בתוך ים סוער של אי וודאות הם צריכים לדעת
שיש להם עוגן. אי-יציב, עליו הם יכולים
להסתמך ולבנות.

התפקיד שלנו אינו לספק תשובות. חשוב
שנזכור זאת. מותר שהילד יבין וידע שאנו לא
יודעים הכל. אך יחד עם זאת אנו צריכים להעניק
לילד קן-חמים, בית שבו הוא יודע שכל פחדיו
וחששותיו – גם הכמוסים והסודיים ביותר –
מתקבלים בהבנה ובאהבה.

מומלץ מאוד להזמין את הילדים לשיחה. שיחה
כנה ופתוחה בה יוכלו לשתף בתחושותיהם. אל
תפחדו משאלות שלא תהיה לכם מענה עליהן.
הילד צריך להרגיש שישנה לגיטימיות לשאלות
ולרגשות שלו, גם אם אין עליהם תשובה חד-
משמעית.

הדבר הראשון שכדאי לעשות הוא, לחדד את
הנתונים הוודאיים. הזמינו את הילד לספר מה
הוא שמע, מה הוא יודע ומה הוא רק חושב.
דרכם של סיפורים להתפתח לשמועות ולחצאי
אמיתות. 'האדם חופשי בדמיונו'. על מנת למקד
את האירוע, עלינו לקרוא לו בשם. להבין מה
נכון ומה לא נכון ולמקד את הילד לעובדות ולא
לסיפורים ששמע מחברים.

בהנחה שהילד לא שמע שום דבר עדיין,
תפקידנו לספר את העובדות ההכרחיות

המינימליות. לא צריך להיכנס לפרטים
ולסעיפים, אלא לתאר בקווים כלליים את
האירוע המצער ולהדגיש כי תשמחו לענות על
כל שאלה.

תלמודא

חושג תלמודי אחד

האם ישנה הצווה לשחור על "יופי" ארץ ישראל?!

בגמרא (בבא בתרא כד, ב) למדנו כי מרחיקין אילנות מן
העיר חמישים אמה. ועולא הסביר בגמרא כי הרי זה משום
"נוי העיר". וברש"י כתב שהוא משום "תפארת ארץ
ישראל". וכן משמע גם ברמב"ן, הריטב"א ושאר
הראשונים ולדבריהם אפוא, דין זה נוגע אך ורק בארץ
ישראל על נוי ויופי יש לשמור, ולא על ערי חו"ל.

בפשטות נראה כי דין "נוי העיר", או בלשון רש"י
"תפארת ארץ ישראל" אינו דין השייך לפרשת 'הרחקת
נויקין' הנלמדת במשניות הסמוכות לגבי הרחקות שונות
בין שכנים וכדומה, הנדרשות כדי למנוע נזק או הפרעה זה
מזה, אלא מדובר בדין של הרחקה כדי לא לפגוע בנוי
העיר, ולא בגלל הבעלות הכללית של הציבור על שטח זה
(ראה 'חידושי רבינו שמואל' בבא בתרא סימן י"ט). ומעתה
תעלה הפליאה מדוע הוטמע כאן – בסביבות דין הרחקת
נויקין של שכנים הקשורות לנוקים – דין זה של 'נוי העיר'
שאינו קשור לדיני 'הרחקת נויקין'.

ולפי הפשטות אין כאן תמיהה אמיתית, שכן דרך התנא
לכרוך בחבילה אחת דיני 'מרחיקין' ועל כן כלל אותם יחד,
הגם שאין באמת הגדרה זהה לכולם, אלא שהצד השווה
שבהם שמרחיקין אותם מן העיר או מן הבתים. (שוב
ראיתי שעמד בזה הרב נחום סטפנסקי במאמרו בספר
'הסביבה בהלכה ובמשפחה'. ראה שם).

אכן לאחר התבוננות יראה לבאר כי שורש של כל
הדינים – אחד הוא. וזהו לדעת הרא"ש שכתב כי דיני
'הרחקת נויקין' לדעת רבנן שקיימים גם במקרה שהזנק
עקיף בעליל (למשל: הרחקת חרדל מן הדבורים, האילן מן
הבור וכל כדומה, ראה בהמשך המשניות) נגזרים מעניין
'דרכיה דרכי נועם' והיינו שזוהי הנהגה ראויה, ודין זה לא
בהכרח כפוף להלכות ופרשת "נויקין" הרגילים (וכמובן
למעשה בהרבה מדינים אלו – אם הזיק על פי כללי והלכות
נויקין כלל אינו חייב לשלם).

ולפיכך נראה שדין זה של 'נוי העיר' הולם היטב גם
שאר דיני 'הרחקת נויקין', הגם שהוא לא קשור לענייני
'נויקין' כלל. וזאת משום שבבסיס הדין גם עומד העניין של
'דרכיה דרכי נועם' והוא שיש לנהוג באופן של דרך-ארץ
ולא להרוס את נוי העיר. והבן. (ברוח זו, אולי יש להסביר
את הדין במשנה הבאה [כב, א] שמרחיקין הבורסקי מן
העיר חמישים אמה, הגם שאין כאן נזק ממשי אלא של
ריח, ואולי הוא מוגדר כ'בית הכיסא' המוגדר לעיל כג
כדומנו כ'נויקין'. ועיינו).

ברם, עצם עניין 'נוי ארץ ישראל' טעון הבנה, שמהיכן
לקוח עניין זה של שמירה על יופי הארץ. ויש שכתבו
שהוא מעניין מצוות 'שוב הארץ'. ועדיין צריך ביאור.
נשמח בחו"ד הקוראים היקרים בזה.

השלב הבא, הוא שיום רגשות.

לחץ, פחד וחרדה גורמים לכולנו להרגיש רגשות
סותרים ומבלבלים. בואו ננסה למקד, לקרוא
לרגשות בשמות. אפשר לעשות זאת באמצעות
כתיבה, ציור, דיבור ועוד. מה שמתאים לכם
ולילד שלכם.

זהו הזמן לנסות להתמקד בנקודות החזקה. תנו
לילד לספר על המקומות בהם הוא מרגיש בטוח:
הבית, ההורים וכדומה. האמונה בבורא עולם
יכולה להיות נקודת חוזקה משמעותית מאוד.
אמונה שהשי"ת הוא טוב ומטיב והוא מנהיג את
העולם (לא להיבהל אם בשלב הזה הילד דווקא
שואל שאלות שנשמעות ככפירה, זה גם טבעי
והגיוני, הרבה מהשאלות בזמן כזה אינן שאלות
שכליות אלא רגשיות וככאלה יש להתייחס
אליהן. באמפטיה ולא בהסכמה. גם משאלות
שכליות אל-לנו להיבהל. נקשיב להן בתשומת
לב ונבטיח לנסות ולמצוא תשובות).

שאלות חשובות להכוונה: נניח ואת/ה חווה
קושי. למי תפנה? אם מיישהו פוגע בך ומזהיר
אותך לא לספר, מה יש לעשות? אם עשית
משהו מאוד

לא בסדר, מה תעשה/י?

דברו בעדינות על הצורך הפנימי של כל אחד
מאיתנו לשתף ולא להתמודד לבד. הסבירו שגם
אם אנחנו מאוד נבוכים ומתביישים, ההורים
תמיד יאהבו אותנו ותמיד יקבלו אותנו – לא
משנה מה עשינו ומה עשו לנו.

נסו להמעיט בדיבור ולהרבות בהקשבה.
התמקדו במשפטים מחזקים שמדגישים את
היחד כמו 'אבא ואמא אוהבים אותך תמיד'. 'אל
תישאר עם כאב לבד אף פעם' ועוד.

לא-אחת, שיח על טרגדיות הופך לשיח של
האשמות ומציאת אשמים. נסו להימנע מכך ככל
האפשר. כווננו את השיחה למקום של המסקנות
האישיות שאנו יכולים לקחת מסיפור כזה,
במקום למצוא אחראים למעשים כאלה או
אחרים.

עם מה נרצה לצאת מהשיחה?

הילד ירגיש שאנו מקבלים אותו בכל מצב,
באהבה ובהבנה.

אין שאלה שעליו להתבייש לשאול.

אין סודות מאבא ואמא. גם – ובעיקר – אם
הזהירו אותו לא לספר.

הרגשות שלנו לגיטימיים.

בכל מצב צריך וכדאי לשתף – גם אם לאבא
ואמא אין מענה מידי, הם יידעו למי לפנות כדי
לקבל מענה מתאים וטוב.

לתחושות של לחץ יש גם השפעה פיזיולוגית על
הגוף שלנו. דפיקות לב, קשיים בשינה ועוד.

כדאי לקחת כמה דקות ולעשות פעילות גופנית.
פעילות גופנית משפחתית יכולה גם להקל על

האווירה וגם לסייע – פיזית – להשפעות

הנובעות מהלחץ. חשוב שתשימו לב אם יש

ביטויים המצריכים עזרה מקצועית, כמו

התכנסות למשך זמן ארוך, התנהגות לא רגילה

וכדומה. אם יש ספק – אין ספק. במקרה כזה פנו
לייעוץ מקצועי שיסייע לכם לתת את המעטפת.

אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

"הסיפור שלנו קרה לפני 25 שנה מיד לאחר שרכשנו דירה קטנה" מספרים לנו במשפחת ד. "היינו זוג + תינוקת בת שנה. האב היה אברך כולקיום שלם והאם עקרת-בית.

"עברנו לדירה סמוך לראש השנה וכל שהיה בביתנו אלו רהיטים ומוצרי חשמל.

"יום לפני יום הדין הגדול והנורא, הזמנו אורחים והמקרר ריק לגמרי. בהמתנה לנס גדול פתחתי את סידור-התפילה והפלתי את תחינתי לפני השם יתברך בתפילה מנחה שיושיע אותנו וישלח לנו שפע של ברכה לפני החג.

"עת סגרתי את סידור התפילה שמעתי נקישות על דלת-ביתי. בפתח עמד אדם מבוגר מחייך אשר ניפח בלון לתינוקת שזחלה לעברו ותוך-כדי החל לשאול שאלון על הדירה והמשכנתא, על החזר החודשי ועוד.. ומיד הוציא מכיסו צ'ק שעליו כתב סכום של 1000 ש"ח והגיש לי אותו ביד, בירך אותנו לשנה טובה - ונעלם.

"ואני עומדת בפתח ביתי עומדת ומשתהה מיהו אותו 'אליהו הנביא' שהגיע להודיע אותנו לפני החג?

"לימים שמענו על אדם צדיק בשם הרב גולדברג המכונה "אליהו הנביא" שכן מגיע לפתע מביא ישועה ונעלם..

מיותר לציין ש-1,000 ש"ח לפני 25 שנים היה סכום משמעותי שסייע לנו לקנות את מוצרי-המזון לכבוד החג והאורחים".

שו"ת משמיים...

לצד רגעים כואבים של דם ואש, החיים היומיומיים מזמנים אלינו אינספור סיפורי השגחה, חיוכים של אהבה משמיים << להלן צרו סיפורי השגחה פרטית קצרים ומופלאים מהחיים

באותו חדר בפנימיית ישיבת סלבודקא הקימו הבחורים ספרייה-זוטא לצורך עיון בשעות 'בין הסדרים' או לדקות עיון לפני תנומת-הליל.

הספרים נלקטו לעיתים ממכולות-גניזה באזור בסמוך אליהן מניחים אנשים ספרים ממדהורות ישנות.

ביום מן הימים השיח חבר-החדר, ר' אהרון פ., לפי תומו כי ישמח אם הספרייה המאולתרת תתעשר גם בספר 'שו"ת רבי עקיבא אייגר', ספר שחביב עליו ביותר.

לאחר כשבוע ימים הלך אחד מחברי-החדר לתומו ליד מכולת-הגניזה באזור והוא השתאה מהמראה שלפניו: בין היתר, גם ספרי 'שו"ת רבי עקיבא אייגר' ניצבו לפניו!

הדבר היה לפלא בעיני חברי החדר שכן לא מדובר בספר שנמצא בכל בית, והקב"ה הזמין לבחור ה'מבקש' את מבוקשו תוך זמן קצר. הייתה זו הארה שמיימית מופלאה!

והנה עוד סיפור מהחיים שהגיע השבוע אלינו:

במשפחת י., אחרי זמן רב, החליטו להסדיר את נושא אישור ה'טאבו' מול המערכת העירונית. לצורך כך נדרשו לאגרה של 214 ₪.

ויהי ביום למחרת, מתקבל טלפון ממשרדי מערכת הגבייה של העירייה. "עשינו בדיקה אצלנו והתברר כי יש לכם יתרת-זכות בשל תשלום יתר של הארנונה בשנה האחרונה".

"ועל כמה עומדת היתרה?", התעניינו במשפחת י.

"על 214 שקלים!".

כשסיפרו לפקידה אודות חובם בגין אגרת 'טאבו' הבטיחה זו להסדיר זאת ולהעביר את יתרת-הזכות לטובת תשלום האגרה.

לתשומת-ליבכם!

מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את הגיליון למייל ללא תמורה בשליחת דוא"ל לכתובת: abyisrael@gmail.com

הלווה חלבה

אקטואליה מזווית יהודית

הגנוב וכאבי-השיניים

על הגנוב שסבל מכאבי-שיניים ועל המחבל שסבל מבעיות נפשיות. מה בין שמיטה להר סיני?

מ. ברקוביץ'

מסופר על גנוב נפשע שחרד בעיצומו של ליל לבית וגנוב מכל אשר בא לידו.

למחרת, המשטרה איתרה אותו בביתו עם שלל רב של תכשיטים יקרים, ומזומנים רבים.

בחקירתו נשאל, בין-היתר, מה העילה למעשיו הנפשעים, והוא השיב בתום: "אמש היו לי כאבי-שיניים עזים. לא ידעתי את נפשי מרוב כאבים מייסרים. כדור 'נורופן' לא עזר. לא הייתה לי אפוא כל ברירה אלא ללכת ולגנוב מבתים..."

תשמע מגוחך? לא במחזורתינו.

<<<

"המחבל מעיסאווייה", הכריזו השבוע מספר כתבים ביטחוניים, "לא עונה על הפרופיל של המחבל ה'קלאסי'. הוא אדם מסודר, נשוי ואב לשלושה. עם זאת, בני-משפחה מצביעים על רקע נפשי בעייתי".

התפתחה לה תופעה מעניינת: מחבל 'קלאסי' הוא רק צעיר פורע. אדם נשוי, עם פרנסה מסודרת, וכפי שקוראים לזה: 'במעמד סוציו-אקונומי גבוה' לא מסוגל לעשות פיגועים סתם. ואם הוא כן עושה ל"ע - תחטט ותפשפש ותמצא את התסביכים הנפשיים שלו.

וכאן הבן שואל: מה בין תסביכים נפשיים למעשי טרור נפשעים?

מדוע לא שמענו עד היום שיהודים בעלי תסביכים נפשיים - ולא חסרים כאלו - פוגעים בבני ישמעאל? ומדוע התסכול הנפשי מתועל לכיוון הרג ילדים יהודים? מדוע אותו מחבל "בעייתי" מבחינה נפשית לא הוציא את תסכוליו על בני-משפחתו או חבריו מעיסאווייה? איך התסביך הנפשי קשור להרג נפשע ואכזרי של יהודים בדווקא?

הרי כל מי שעני-בשר לו רואה כאן שנאת-יהודים מוצקה, ותו לא.

מדוע אנשים מפחדים לקרוא לילד בשמו?

להדליק את נר האמונה בבית:

מלאים טרדות ודאגות?

הספר הזה יחזיר לכם ב"ה את הרוגע והשלווה לחיים

על הניסים ועל הנפלאות:

בדור רווי ניסיונות וקשיים, טרדות ודאגות, הספר החדש

"בוודאי גם שם"

מסמך אמונה מעצים עם 70 סיפורי השגחה אישיים ומפתיעים מציקלוננו של סופר הנשמה הנודע הרב אברהם ישראל פרידמן

הוא פשוט ספר חובה בכל בית כדי לחיות חיים שלווים ורגועים יותר.

רב מכר!

לפרטים על נקודות-המכירה ברחבי הארץ ולרכישה - המו"ל: מכון "בלבבי":
פלא': 0504116867 דוא"ל: abyisrael@gmail.com

לא ניתן להשיג בחנויות הספרים כלל
עדיין ניתן לרכוש את הסדרה החינוכית המבוססת 'דרכו' וכו את הספר 'פרשת דרכים' בליווי איורים. בהוצאת המכון